

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Kaire Reier
Aadria MTÜ
kaire@aadria.eu

Teie 19.12.2024 /

Meie 20.01.2025 nr 5.1-1/38247-2

Vastus pöördumisele

Lugupeetud Kaire Reier

Kaire Reier (edaspidi taotleja) esitas 19.12.2024 Sotsiaalkindlustusametile (SKA) taotluse Tallinna linna munitsipaal- ja sotsiaaleluruumide jagamise suhtes järelevalvemenetluse algatamiseks.

Taotluse põhjendused

Taotleja põhjendab järelevalve algatamist seoses Tallinna linna uue praktikaga munitsipaal- ja sotsiaaleluruumide jagamise osas, sest on märganud murettekitavaid vastuolusid kehtiva seadusandluse ja linnavalitsuse praktika vahel, mis seab abivajajad ebavõrdsesse ja ebasoodsasse olukorda. Samas SKAle esitatud taotluses on taotleja palunud õiguskantsleril kontrollida, kas Tallinna määrus ja praktika on kooskõlas sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) ja Eesti Vabariigi põhiseadusega (PS), võtta arvesse praktika mõju inimväärikusele ja õiglasele kohtlemisele, eriti puudustkannatavate ja abivajajate gruppide seas ning anda juhiseid, kuidas tagada regulatsioonide ja praktikate vastavus kehtivatele seadustele ja inimväärikuse põhimõtetele.

Sotsiaalkindlustusameti põhjendused ja selgitused

Isikul puudub subjektiivne õigus nõuda järelevalvemenetluse algatamist või konkreetse meetme rakendamist kolmanda isiku suhtes, kui järelevalvet sätestavad õigusnormid näevad järelevalveorganile ette kaalutusõiguse nii järelevalvemenetluse algatamiseks kui ka järelevalvemeetme rakendamiseks. Isik võib nõuda asja otsustamist kaalutusvigadeta, kui järelevalvet sätestav õigusnorm kaitseb ka tema õigushüve.

Kaalutusõigus ehk diskretsioon on haldusorganile seadusega antud volitus kaaluda otsustuse tegemist või valida erinevate otsustuste vahel. Vigadeta kaalutus tähendab antud juhul, et järelevalvemenetluse algatamise või algatamata jätmise otsustamisel peab kaaluma kõiki asjaolusid, sh kas järelevalvemenetlus tagab isiku õigushüve kaitsmise või on isiku õigusi võimalik kaitsta muul viisil teistsuguses menetluses (nt vaide- või kohtumenetluses) ning ka asjaolu, et järelevalvemenetlus ei pruugi tagada isiku õiguste kaitsmist. Järelevalve algatamise taotlusest nähtuvalt taotleja õigusi rikutud ei ole.

SHS § 157 lõikest 3 tulenevalt teeb SKA haldusjärelevalvet SHSi alusel kohaliku omavalitsuse üksuse haldusaktide õiguspärasuse ning sotsiaalteenuste ja muu abi kvaliteedi, samuti riigi poolt

sotsiaalhoolekandeks eraldatud sihtotstarbeliste vahendite kasutamise üle. SKAI ei ole pädevust teha haldusjärelevalvet kohaliku omavalitsuse üksuse määruste kui õigustloovate aktide üle. Selline pädevus on antud õiguskantsleri seaduse § 15 lõikest 1 tulenevalt õiguskantslerile. Seega on taotlejal õigus pöörduda õiguskantsleri poole avaldusega Tallinna Linnavolikogu kehtestatud 08.02.2024 määruse nr 1 ["Tallinna eluruumide kasutusse andmise kord"](#) SHSile ja PSile vastavuse kontrollimiseks.

SHSi järgi peab inimese elukohajärgne vald või linn tagama isikule eluruumi kasutamise, kui isik ei ole oma sotsiaalmajanduslikult olukorrast tulenevalt võimeline enda ja oma perekonna vajadustele vastavat eluruumi tagama (SHS § 3 lõige 1 punkt 1, § 5 lõige 1, § 41 lõige 1), kuid see, millisel viisil eluruum abivajavale isikule ja tema perekonnale tagatakse, on kohaliku omavalitsusüksuse enda otsustada. Kohaliku omavalitsuse üksus võib eluruumi tagada enda omandis oleva eluruumi (munitsipaal- või sotsiaaleluruum) näol või abistada (sh rahaliselt) isikuid üüriturult eluruumi üürimisel. Kui isik on esitanud eluruumi saamiseks taotluse, siis tuleb elukohajärgsel omavalitsusel SHS § 15 lõike 1 punkti 1 kohaselt hinnata tema abivajadust. Samuti tuleb isiku abivajadust hinnata eluruumi üürimisel üürilepingu pikendamise või lõpetamise otsustamisel.

Nii eraisikust eluruumi üürileandja kui ka kohalik omavalitsuse üksus eluruumi üürileandjana on vaba oma eluruumide kasutamisega seotud üüri määramisel ehk üüri suuruse kehtestamisel. Kui eluruumi vajava isiku sissetulekud ei ole piisavad eluruumiga seotud kulude kandmiseks, siis on isikul võimalik taotleda toimetulekutoetust ja seda sõltumata sellest, kas ta kasutab eraisiku või kohaliku omavalitsuse omandis olevat eluruumi. Kohalikul omavalitsusel on kohustus vähemalt üks kord aastast üle vaadata toimetulekutoetuse määramisega seotud eluasemekulude piirmäärad, mis peavad tagama isiku ja tema pereliikmete inimväärse äraelamise (SHS § 133 lõige 6).

Kui isik ei ole rahul kohaliku omavalitsuse üksuse tehtud otsus(t)ega, siis on tal õigus sotsiaalseadustiku üldosa seaduse (SÜS) § 36 lõikest 1 tulenevalt esitada sotsiaalkaitse korraldamisel tehtud otsuse või toimingu peale vaie otsuse teinud või toimingu sooritanud haldusorganile, kes lahendab vaide haldusmenetluse seaduses (HMS) sätestatud korras 30 päeva jooksul arvates vaide esitamisest. Isikul, kelle vaie jäetakse rahuldamata või kelle õigusi vaidemenetluses rikuti, on õigus pöörduda halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras kaebusega halduskohtusse (HMS § 87 lõige 1).

Arvestades eeltoodut ning asjaolu, et SKAI puudub pädevus kontrollida kohalike omavalitsuste määruste kui õigustloovate aktide vastavust põhiseadusele ja seadustele, siis ei pea SKA järelevalvemenetluse algatamist põhjendatuks ega ka eesmärgipäraseks.

Lähtudes eeltoodust ei alusta SKA taotleja taotluse alusel järelevalvemenetlust.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Tiiu Pärnmäe
peaspetsialist (tegevusload)